

STUDY ON AGGRESSIVENESS, SOCIAL QUALITIES AND STUDENTS' PSYCHIC SYMPTOMATIC STATUS

Abstract: The paper presents the results from a study on 114 Shumen University students, 54 men and 60 women at the age of 19 to 22. Dependences between the individual social qualities, aggression manifestations and psychic symptomatic status are looked for. What is applied is a battery of tests, including Buss and Perry's questionnaire, Leonard Derogatis' short questionnaire about symptoms and Giessen Test. A number of important dependences among the scales of the three questionnaires about students from both sexes have been found out. The received regression models reveal the cause-result relations between the scales in the battery of tests.

Author information:

Pavlina Lazarova

Associate Professor, PhD

in Department of "Social Work"

at "Konstantin Preslavsky" - University of Shumen

✉ p_o_l_i@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

individual social qualities, aggression manifestations, psychic symptomatic status, Buss and Perry's questionnaire, Leonard Derogatis' short questionnaire about symptoms, Giessen Test.

Въведение

Динамичните социално-икономически промени и световната икономическа криза повлияват негативно социалния статус на хората в България. Несигурността за утрешния ден поражда напрежение и стрес, които съпътстват живота на всеки българин.

Изследователите насочват своя научен интерес към промените в поведението на младите хора, които ще се презентират на социалната сцена. Все по-актуални стават изследванията, свързани с агресивните и депресивните прояви, тревожното напрежение, затрудненията при социални контакти. Тези явления са характерни не само за подрастващите, тяхното развитие продължава и се пренасят в отношенията в университета, работното място и семейството.

Целта на изследването е да се установи наличието на зависимости между социалните качества на личността, проявите на агресия и соматизиране, натрапливи прояви, несигурност при социален контакт, депресия, тревожно напрежение, агресивност и враждебност, фобиен страх, параноидно мислене и психотичност при група студенти от "ШУ. Еп. К. Преславски".

Задачи:

1. Да се изследва развитието на социалните качества на личността и да се установят проявите на агресия, соматизиране, натрапливи прояви, несигурност при социален контакт, депресия, тревожно напрежение, агресивност и враждебност, фобиен страх, параноидно мислене и психотичност.
2. Да се потърсят статистически значими зависимости между изследваните характеристики и пола на студентите.

Методи

Изследвани са 114 студента, 54 мъже и 60 жени, на възраст 19-22 години от Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

Приложена е батерия от тестове, включваща три въпросника:

- ❖ въпросник на Buss & Perry за измерване на четири аспекта на агресивността (физическа агресия, словесна агресия, гняв и враждебност); [3]
- ❖ кратък въпросник за симптоми на Леонард Дерогатис, който отчита проявите на соматизиране, натрапливи прояви, несигурност при социален контакт, депресия, тревожно напрежение, агресивност и враждебност, фобиен страх, параноидно мислене и психотичност; [2]
- ❖ Гийсън-тест за диагностика на някои социални качества на личността, обединени в шест биполярни скали (социален резонанс, доминантност, интрапсихичен контрол, основно настроение /биотонус/, способност за контакт и общуване и социална потентност). [1]

За анализ на резултатите са използвани следните статистически методи:

- ❖ α на Кронбах за проверка на надеждността на батерията от тестове;
- ❖ Хи-квадрат (Chi-square tests) за търсене на връзка между две качествени променливи;
- ❖ Корелация по Пийърсън за установяване на високи по сила корелации между скалите;
- ❖ Регресионен анализ за изследване на зависимости между скалите.

Резултати и обсъждане

Алфа на Кронбах за цялата батерия от тестове има стойност 0.836, което означава, че батерията е достатъчно надеждна.

Анализът на резултатите от въпросника на Buss & Perry показва, че и в двата пола преобладава умерена по сила проява на физическа агресия, която се наблюдава при 55.6% от мъжете и 53.3% от жените.

С умерена по сила проява на словесна агресия са 66.7% от студентите и от двата пола.

За 55.6% от мъжете са характерни слабите прояви на гняв, а за 60% от жените - умерени по сила прояви на гняв.

За 44.4% от мъжете и 63.3% от жените е характерна умерена по сила проява на враждебност.

След обработката на данните от въпросника на Леонард Дерогатис се вижда, че проявите на соматизиране при повечето мъже са в норма (55.6%), а 60% от жените са със слаби прояви на соматизиране.

Натрапливите прояви при 55.6% от изследваните студенти са в норма, а при 46.7% от студентките се проявяват слабо.

При 66.7% от мъжете несигурността при социален контакт е в норма, а 46.7% от жените са със слаби прояви на несигурност при социален контакт.

Повечето студенти (66.7%) нямат прояви на депресия, при 77.3% от студентките се наблюдават слаби депресивни прояви.

Тревожното напрежение при 66.7% от мъжете е в норма, 53.3% от жените имат слаби прояви на тревожно напрежение.

Агресивността и враждебността при 55.6% от мъжете е в норма, 33.3% от жените са със слаби прояви на агресивност и враждебност, 30% - със средни, а 6.7% - със силно изразени прояви.

При повечето мъже (77.8%) и жени (53.3%) проявите на фобиен страх са в норма.

44.4% от мъжете и 66.7% от жените са със слаби прояви на параноидно мислене.

При повечето изследвани лица и в двата пола психотичността е в норма (77.8%-мъже, 66.7%-жени).

Резултатите от Гийсън-теста показват, че 33.3% от мъжете са със слабо негативен социален резонанс, 33.3% от мъжете и 56.7% от жените са с неутрален социален резонанс.

44.4% от мъжете и 63.3% от жените попадат в средните интервали на скалата „Доминантност”.

55.6% от студентите и 60% от студентките попадат в средните интервали на скалата „Интрапсихичен контрол”.

44.4% от мъжете и 73.3% от жените попадат в средните интервали на скалата „Биотонус”.

66.7% от студентите и студентките са амбиверти.

44.4% от мъжете са слабо социално потентни, а 44.4% от студентите и 50% от студентките попадат в средните интервали на скалата „Социална потентност”.

По метода χ^2 -квадрат са установени следните статистически значими зависимости между скалите на тестовете по отделно в двата пола:

1. Физическа агресия и: словесна агресия - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.002$; гняв - жени $P=0.016$; враждебност - мъже $P=0.0001$; натрапливи прояви - мъже $P=0.002$; несигурност при социален контакт - мъже $P=0.001$, жените $P=0.019$; депресия - мъже $P=0.001$, жени $P=0.007$; тревожно напрежение - мъже $P=0.0001$; проявите на агресивност в двата пола $P=0.0001$; фобиен страх - мъже $P=0.005$, жени $P=0.001$; параноидно мислене - мъже $P=0.0001$; психотичност в двата пола $P=0.005$; социален резонанс - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.023$; доминантност - мъже $P=0.0001$, жените $P=0.037$; интрапсихичен контрол при двата пола $P=0.0001$; биотонус - мъже $P=0.0001$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$, жените $P=0.001$; социална потентност в двата пола $P=0.0001$.
2. Словесна агресия и: гняв - мъже $P=0.022$, жени $P=0.0001$; враждебност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.008$; соматизиране - мъже $P=0.019$, жени $P=0.0001$; натрапливи прояви - мъже $P=0.001$, жени $P=0.0001$; депресия - мъже $P=0.014$, жени $P=0.023$; несигурност при социален контакт - мъже $P=0.001$, жени $P=0.0001$; тревожно напрежение - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.001$; прояви на агресивност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.001$; фобиен страх - мъже $P=0.017$, жени $P=0.001$; параноидно мислене в двата пола $P=0.0001$; психотичност - мъже $P=0.017$, жени $P=0.0001$; социален резонанс - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.002$; доминантност - мъже $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.019$; биотонус - мъже $P=0.0001$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$; социална потентност - мъже $P=0.0001$.
3. Гняв и: враждебност в двата пола $P=0.0001$; соматизиране - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.002$; несигурност при социален контакт - мъже $P=0.003$, жени $P=0.036$; депресия - мъжете $P=0.0001$; тревожно напрежение - мъже $P=0.042$, жени $P=0.002$; прояви на агресивност в двата пола $P=0.0001$; фобиен страх - жени $P=0.029$; параноидно мислене - мъже $P=0.001$, жени $P=0.002$; психотичност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.015$; социален резонанс в двата пола $P=0.0001$; доминантност - мъже $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.004$, жени $P=0.001$; биотонус - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.001$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.022$, жени $P=0.031$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.003$.
4. Враждебност и: соматизиране - мъже $P=0.0001$; натрапливи прояви - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.041$; несигурност при социален контакт - мъже $P=0.0001$; депресия - мъже $P=0.0001$; тревожно напрежение - мъже $P=0.0001$; прояви на агресивност - мъжете $P=0.0001$; фобиен старх - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.037$; параноидно мислене - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.021$; психотичност - мъже $P=0.0001$; социален резонанс - мъже $P=0.004$, жени $P=0.003$; доминантност в двата пола $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.003$; биотонус - жените $P=0.013$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$; социална потентност - мъже $P=0.005$, жени $P=0.038$.
5. Соматизиране и: натрапливи прояви в двата пола $P=0.0001$; несигурност при социален контакт в двата пола $P=0.0001$; депресия в двата пола $P=0.0001$; тревожно напрежение в двата пола $P=0.0001$; проявите на агресивност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.009$; фобиен старх - жени $P=0.004$; параноидно мислене в двата пола $P=0.0001$; психотичност в двата пола $P=0.0001$; социален резонанс в двата пола $P=0.0001$; доминантност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.005$; интрапсихичен контрол -

- мъже $P=0.005$, жени $P=0.024$; биотонус - мъже $P=0.0001$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.019$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.045$.
6. Натрапливи прояви и: несигурност при социален контакт в двата пола $P=0.0001$; депресия в двата пола $P=0.0001$; тревожно напрежение в двата пола $P=0.0001$; проявите на агресивност - мъже $P=0.028$, жени $P=0.011$; фобиен старх в двата пола $P=0.0001$; параноидно мислене в двата пола $P=0.0001$; психотичност - мъже $P=0.005$, жени $P=0.0001$; социален резонанс в двата пола $P=0.0001$; доминантност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.013$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$; биотонус - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.005$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.026$.
  7. Несигурност при социален контакт и: депресия - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.001$; тревожно напрежение в двата пола $P=0.0001$; прояви на агресивност - мъже $P=0.019$, жени $P=0.010$; фобиен старх в двата пола $P=0.0001$; параноидно мислене - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.0001$; психотичност в двата пола $P=0.0001$; социален резонанс - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.005$; доминантност - мъже $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъжете $P=0.0001$; биотонус - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.003$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.001$; социална потентност - мъже $P=0.005$, жени $P=0.001$.
  8. Депресия и: тревожно напрежение - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.004$; прояви на агресивност - мъже $P=0.019$, жени $P=0.016$; фобиен страх - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.003$; параноидно мислене - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.004$; психотичност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.001$; социален резонанс в двата пола $P=0.0001$; доминантност - мъже $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.009$; биотонус - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.037$; способност за контакт и общуване - мъжете $P=0.001$; социална потентност - мъжете $P=0.0001$.
  9. Тревожно напрежение и: прояви на агресивност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.001$; фобиен старх в двата пола $P=0.0001$; параноидно мислене в двата пола $P=0.0001$; психотичност в двата пола $P=0.0001$; социален резонанс - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.011$; доминантност - и мъже $P=0.0001$, жени $P=0.019$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.013$; биотонус - жените $P=0.003$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.017$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.005$.
  10. Агресивност и: враждебност и фобиен страх - жени $P=0.005$; параноидно мислене - мъже $P=0.0011$ жени $P=0.0001$; психотичност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.005$; социален резонанс в двата пола $P=0.0001$; доминантност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.004$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.002$; биотонус - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.036$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.015$; социална потентност - мъже $P=0.0001$.
  11. Фобиен старх и: параноидно мислене в двата пола $P=0.0001$; психотичност - мъже $P=0.026$, жени $P=0.0001$; социален резонанс - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.030$; доминантност - мъже $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$; биотонус - мъже $P=0.001$, жени $P=0.005$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$; социална потентност - мъже $P=0.0001$.
  12. Параноидно мислене и: психотичност при двата пола $P=0.0001$; социален резонанс - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.010$; доминантност - мъже $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$; биотонус - мъже $P=0.005$, жени $P=0.024$; способност за контакт и общуване - и мъже $P=0.0001$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.026$.
  13. Психотичност и: социален резонанс - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.007$; доминантност - мъже $P=0.0001$; биотонус - мъже $P=0.026$, жени $P=0.035$; способност за контакт и общуване - мъжете $P=0.017$; социална потентност - мъжете $P=0.0001$.
  14. Социален резонанс и: доминантност - мъже $P=0.0001$; интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$; биотонус - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.002$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.004$.

15. Доминантност и: интрапсихичен контрол - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.001$; биотонус в двата пола $P=0.0001$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.005$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.002$.
16. Интрапсихичен контрол и: биотонус - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.023$; способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.014$; социална потентност - мъже $P=0.0001$ и жени $P=0.024$.
17. Биотонус и: способност за контакт и общуване - мъже $P=0.0001$; социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.031$.
18. Способност за контакт и общуване и социална потентност - мъже $P=0.0001$, жени $P=0.0001$

Посредством коефициента на Пийърсън са установени високи по сила корелации между следните скали: натрапливи прояви и депресия $R=0.719$; натрапливи прояви и несигурност при социален контакт $R=0.705$; натрапливи прояви и фобиен страх $R=0.720$; натрапливи прояви и параноидно мислене $R=0.680$; несигурност при социален контакт и фобиен страх $R=0.683$; тревожно напрежение и параноидно мислене $R=0.714$; тревожно напрежение и фобиен страх $R=0.731$; тревожно напрежение и психотичност $R=0.749$; способност за контакт и общуване и социална потентност $R=0.789$.

Резултатите от линейната регресия показват, че върху физическата агресия най-силно влияние оказват: фобийният страх ($\beta=0.818$), несигурността при социален контакт ($\beta=-0.670$), проявите на агресивност ($\beta=0.355$), доминантността ($\beta=0.318$), враждебността ($\beta=0.304$), социалната потентност ($\beta=-0.297$) и биотонусът ($\beta=-0.209$).

Словесната агресия се повлиява от: тревожното напрежение ($\beta=0.437$), враждебността ($\beta=0.318$), проявите на агресивност ($\beta=0.298$), биотонуса ($\beta=0.212$) и несигурността при социален контакт ($\beta=-0.209$).

Детерминантите на гнева са: несигурност при социален контакт ($\beta=0.683$), доминантност ($\beta=-0.538$), способност за контакт и общуване ($\beta=0.361$), прояви на агресивност ($\beta=0.354$), словесна агресия ($\beta=0.245$), натрапливи прояви ($\beta=-0.235$), параноидно мислене ($\beta=-0.230$), биотонус ($\beta=-0.219$), враждебност ($\beta=-0.158$) и социален резонанс ($\beta=0.146$).

Факторите, които дават отражение върху враждебността са: соматизиране ($\beta=0.578$), доминантност ($\beta=-0.486$), психотичност ($\beta=-0.478$), прояви на агресивност ($\beta=-0.447$), физическа агресия ($\beta=0.393$), словесна агресия ($\beta=0.330$), социална потентност ($\beta=0.256$) и параноидно мислене ($\beta=0.249$).

Въздействие върху соматизирането оказват: несигурността при социален контакт ($\beta=0.736$), фобийният страх ($\beta=-0.660$), депресията ($\beta=0.417$), психотичността ($\beta=0.363$), проявите на агресивност ($\beta=0.225$), враждебността ($\beta=0.213$) и параноидното мислене ($\beta=-0.198$).

Силна е връзката между натрапливите прояви и депресията ($\beta=0.444$), несигурността при социален контакт ($\beta=0.255$), социалната потентност ($\beta=0.210$), социалния резонанс ($\beta=-0.208$), психотичността ($\beta=0.167$), фобийния страх ($\beta=0.134$), проявите на агресивност ($\beta=0.118$) и биотонуса ($\beta=0.106$).

Към проявите на несигурност при социален контакт имат отношение фобийният страх ($\beta=0.489$), соматизирането ($\beta=0.398$), физическата агресия ($\beta=-0.223$), параноидното мислене ($\beta=0.212$), проявите на агресивност ($\beta=-0.205$), натрапливите прояви ($\beta=0.202$), депресията ($\beta=-0.192$) и гнева ($\beta=0.167$).

Установена е взаимовръзка между депресията и социалната потентност ($\beta=-0.697$), натрапливите прояви ($\beta=0.666$), способността за контакт и общуване ($\beta=0.509$), несигурността при социален контакт ($\beta=-0.342$), тревожното напрежение ($\beta=0.341$), доминантността ($\beta=0.298$), психотичността ($\beta=-0.288$), параноидното мислене ($\beta=0.240$), враждебността ($\beta=0.191$), проявите на агресивност ($\beta=-0.167$) и интрапсихичния контрол ($\beta=-0.137$).

Тревожното напрежение се обуславя от психотичността ($\beta=0.433$), фобийния страх ($\beta=0.268$), проявите на агресивност ($\beta=0.261$), параноидното мислене ($\beta=0.211$), социалната потентност ($\beta=0.161$) и физическата агресия ($\beta=-0.112$).

Гневът ($\beta=0.462$), физическата ($\beta=0.298$) и словесната агресия ($\beta=0.218$) са причини, допълнително засилващи агресивните прояви на изследваните лица.

Фобийният страх се повлиява от несигурността при социален контакт ($\beta=0.524$), соматизирането ($\beta= -0.331$), тревожното напрежение ($\beta=0.300$), физическата агресия ($\beta=0.287$), натрапливите прояви ($\beta=0.236$), биотонуса ($\beta=0.208$) и интрапсихичния контрол ($\beta= -0.115$).

Тревожното напрежение ($\beta=0.433$), натрапливите прояви ($\beta=0.411$), враждебността ($\beta=0.264$) и биотонуса ($\beta= -0.186$) са детерминантите на параноидното мислене.

Върху психотичността оказват влияние: тревожното напрежение ($\beta=0.552$), фобийният страх ($\beta=0.330$), социалната потентност ($\beta= -0.298$), депресията ($\beta= -0.208$) и соматизирането ($\beta=0.184$).

Върху социалния резонанс дават отражение доминантността ($\beta=0.474$), натрапливите прояви ($\beta= -0.436$), биотонусът ($\beta=0.401$), тревожното напрежение ($\beta=0.398$), интрапсихичният контрол ($\beta= -0.318$), несигурността при социален контакт ($\beta= -0.274$), гневът ($\beta=0.271$) и физическата агресия ($\beta=0.142$).

Въздействие върху доминантността оказват: способността за контакт и общуване ($\beta=0.530$), гневът ($\beta= -0.520$), соматизирането ($\beta=0.315$), социалният резонанс ($\beta=0.274$) и враждебността ($\beta= -0.229$).

Между интрапсихичният контрол и способността за контакт и общуване ($\beta=0.821$), социалната потентност ($\beta= -0.732$), тревожното напрежение ($\beta=0.500$), социалния резонанс ($\beta= -0.395$), соматизирането ($\beta= -0.356$), фобийния страх ($\beta= -0.339$), биотонуса ($\beta=0.308$) и доминантността ($\beta=0.239$) има силна връзка.

Фобийният страх ($\beta=0.629$), способността за контакт и общуване ($\beta=0.521$), параноидното мислене ($\beta= -0.393$), гневът ($\beta= -0.348$), словесната агресия ($\beta=0.309$), физическата агресия ($\beta= -0.292$) и социалната потентност ($\beta= -0.243$) имат отношение към биотонуса на студентите.

Съществува взаимовръзка между способността за контакт и общуване и социалната потентност ($\beta=0.687$), интрапсихичния контрол ($\beta=0.314$), депресията ($\beta=0.298$), гневът ($\beta=0.235$), тревожното напрежение ($\beta= -0.149$), словесната агресия ($\beta= -0.138$), доминантността ($\beta=0.129$), проявите на агресивност ($\beta=0.106$) и социалния резонанс ($\beta=0.089$).

Социалната потентност се обуславя от способността за контакт и общуване ($\beta=0.890$), тревожното напрежение ($\beta=0.333$), интрапсихичния контрол ($\beta= -0.312$), соматизирането ($\beta= -0.299$), депресията ($\beta= -0.271$), доминантността ($\beta=0.236$), враждебността ($\beta=0.223$), социалния резонанс ($\beta= -0.152$), гневът ($\beta= -0.133$) и физическата агресия ($\beta= -0.130$).

Заклучение

В заключение може да се констатира, че при мъжете се наблюдават умерени по сила прояви на физическа и словесна агресия, и враждебност, и слаби прояви на гняв.

За жените се характерни умерени по сила прояви по всички скали на въпросника за агресивност на Buss & Perry.

Мъжете са в границите на „нормата“ почти по всички скали на краткия въпросник за симптоми на Леонард Дерогатис, с изключение на скалата „Параноидно мислене“, където имат слаби прояви.

Жените са със „слаби прояви“ почти по всички скали на въпросника с изключение на скалите „Фобиен страх“ и „Психотичност“, където са в границите на „нормата“.

Мъжете попадат в средните интервали по всички скали на Гийсън-теста. 33.3% от тях са със слабо негативен социален резонанс, а 44.4% - са слабо социално потентни.

Жените попадат само в средните интервали по всички скали на Гийсън-теста.

Открити са множество статистически значими зависимости между скалите на трите въпросника и в двата пола.

Посредством коефициента на Пийърсън са установени високи по сила корелации между някои от скалите.

Получените регресионни модели разкриват причинно-следствените отношения между скалите в батерията от тестове. Те определят как и в каква степен всяка една от скалите се повлиява от останалите и могат да се използват при работата с изследваната група студенти.

Представените резултати дават основание за положителна оценка на батерията от тестове.

References:

1. Karagyozev, I. (2005). Psihologicheska diagnostika na otkloneniya v razvitiето i povedeniето na deteto i yunoshata. Shumen, 268-269.
2. Tarabrina, N. V. (2001). Praktikum po psihologii posttravmaticheskogo stressa. Izdatel'skiy dom „Piter”, 238-244.
3. Buss, A.H., & Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. Journal of Personality and Social Psychology, 63, 452-459.